

1 Tõendamiskohustus

1.1 Millised on tõendamiskohustust reguleerivad normid?

Kohus kogub kohtuistungite käigus tõendeid põhiseaduse artikli 48 lõike 2 alusel.

Vajaduse korral võib teiselt kohtult taotleda tõendite kogumist või koguda neid väljaspool kohtuistungit. Tavaliselt teavitab kohus pooli tõendite kogumisest väljaspool kohtuistungit viis päeva ette. Pooltel on õigus viibida sellise tõendite kogumise juures.

Poolled peavad märkima, millised tõendid tõendavad nende väiteid. Kohus otsustab, milliseid tõendeid ta nimetatutest kogub.

Kohus võib erandkorras koguda muid kui poolte märgitud tõendeid, kui need on vajalikud asja lahendamiseks.

Kohus võib otsustada, et kogutud tõendeid tuleb kohtuistungil täiendada või korrata.

1.2 Kas on olemas normid, mille alusel on teatavad asjaolud tõendamiskohustusest vabastatud? Millistel juhtudel? Kas tõenditega on võimalik konkreetne õiguslik eeldus ümber lükata?

Tõendite kogumisest kohtuistungil tehakse erand, kui on täidetud tingimused otsuse tegemiseks kohtuistungita. See ei tähenda, et sellistel juhtudel tõendeid ei koguta, vaid et neid kogutakse väljaspool kohtuistungit, mitte selle käigus. Tõendite kogumine sarnaneb kvalitatiivselt nõude tõendamisega.

Sellist erandit kohaldatakse järgmistel juhtudel:

asja sisuline läbivaatamine, mis hõlmab asja lihtsat õiguslikku hindamist;

poolte väidetud asjaolusid ei ole vaidlustatud ja hagihind lisakuludeta ei ole üle 2000 euro;

poolte nõusolekul, kui tehakse maksekäsk, tagaseljaotsus või tunnustamisotsus või kui nõudest loobutakse.

Lisaks sellele ei tule kohtuistungit korraldada abstraktse kontrolli korral tarbijavaidlustes, kui tehakse tagaseljaotsus tarbija kasuks, diskrimineerimisvastastes vaidlustes, kui kaebaja on sellega nõus, individuaalsetes töövaidlustes ja kiireloomulise meetme määramise taotluste korral.

1.3 Kui veendunud peab kohus asjaolus olema, et oma otsus sellele asjaolule rajada?

Seadusega ei seata kohtule tõendite hindamisel põhimõtteliselt piiranguid, kuidas ta peaks konkreetse tõendi õigsust hindama. Seega kohaldatakse tõendite hindamisel kaalutusõiguse põhimõtet. Ainult harvadel juhtudel kehtestatakse seadusega kohtule tõendite hindamisel teatavad piirangud. Näiteks peab kohus pidama tõendatuks asjaolu, mille kohta on seaduses sätestatud ümberlükata eeldus, kui seda menetluse käigus ümber ei lükata (tsiviilseadustiku artikkel 133).

Kohtule on siduvad Euroopa Liidu Kohtu otsused. Talle on siduv ka konstitutsioonikohtu otsus selle kohta, kas teatav õigusakt on vastuolus põhiseaduse, seaduse või Slovaki Vabariigi suhtes siduva rahvusvahelise lepinguga. Kohtule on siduvad ka konstitutsioonikohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu otsused inimõiguste ja põhivabaduste kohta. Lisaks sellele on kohtule siduvad pädevate asutuste otsused, et on pandud toime kuritegu, kergem süütegu või muu väärtegu, mille eest karistatakse erinormide kohaselt. Kohapealsed trahviotsused ei ole siiski kohtule siduvad.

Peale selle saab kohus kontrollida teise asutuse otsustuspädevusse kuuluvaid küsimusi. Kui aga pädev asutus on teinud sellise küsimuse kohta otsuse, võtab kohus seda otsust arvesse ja lisab selle oma otsuse põhjendustesse (eelnenud otsuste austamine).

2 Tõendite kogumine

2.1 Kas tõendite kogumiseks on alati nõutav poolte taotlus või võib kohtunik teatavates olukordades koguda tõendeid ka omal algatusel?

Poolled peavad märkima, millised tõendid tõendavad nende väiteid. Kohus otsustab, milliseid tõendeid ta nimetatutest kogub. Kohus võib koguda tõendeid ka omal algatusel, kui tõendid põhinevad avalikel registritel ja nimekirjadel ning kui sellistest registritest ja nimekirjadest nähtub, et poolte väidetavad asjaolud erinevad tegelikkusest. Muid tõendeid kohus omal algatusel ei kogu.

Kohus võib koguda tõendeid omal algatusel tuvastamiseks, kas menetlusnorme on täidetud või kas kavandatud otsus on täitmisele pööratav, ning et viia end kurssi asjakohase välisriigi õigusega.

2.2 Millised on järgmised sammud, kui poolte taotlus tõendite kogumiseks rahuldatakse?

Kohus kogub tõendeid kohtuistungite käigus, kui ei ole täidetud tingimused otsuse tegemiseks kohtuistungit korraldamata.

Pooltel on õigus avaldada arvamust tõendite kogumise taotluste ja kogutud tõendite kohta.

2.3 Millistel juhtudel võib kohus tagasi lükata poolte taotluse koguda tõendeid?

Kohus omab tõendite hindamisel kaalutusõigust. Ta hindab iga tõendit eraldi ja kõiki tõendeid koos, võttes samal ajal hoolikalt arvesse menetluse käigus ilmnenuid asjaolusid. Iga kogutud tõendi usaldusväärsust saab vaidlustada, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

Apellatsioon- ja kassatsioonikohtu kaalutusõiguse suhtes kehtivad tõendite hindamisel teatavad piirangud, kui esimese astme kohtu tuvastatud kohtuasja asjaolud ei ole apellatsioonikohtule siduvad. Ta võib seega jõuda asjaolude suhtes teistsugusele järeldusele. Ta ei või siiski muuta esimese astme kohtu kogutud konkreetsetele tõenditele antud hinnangut. Ta võib esimese astme kohtu kogutud tõendeid teisiti hinnata ainult juhul, kui ta kordab nende tõendite kogumist. Erinevalt esimese astme kohtust võib ta siiski teisiti hinnata tõendeid, mille madalama astme kohus on kogunud teise kohtu kaudu.

2.4 Millised on tõendamise eri viisid?

Tõendamiseks võib kasutada mis tahes tõendit, mis aitab nõuetekohaselt asja selgitada ja on saadud seaduslikult. Tõendamiseviisid on poolte ärakuulamine ja tunnistajate ülekuulamine, dokumendid, eksperdiarvamused, ekspertide ülekuulamine ja vaatlused. Kui tõendamiseviisi ei ole sätestatud seaduses, määrab selle kohus.

2.5 Millised on tunnistaja ütlustega tõendamise meetodid ja kas need erinevad meetoditest, mida kasutatakse eksperdi arvamusega tõendamisel? Millised on kirjalike tõendite esitamise ja ekspertiisiaruande/eksperdiarvamuse kohta kehtivad nõuded?

Tunnistaja on kohtust ja pooltest eraldiseisev isik, kes annab ütlusi asjaolude kohta, mida ta on oma meeltega tajunud. Tunnistajaks saavad olla ainult füüsilised isikud.

Tsiviilkohtute pädevusse kuuluvates asjades on sageli vaja eksperdiarvamusi asja sisulise lahendamise faktiliseks aluseks olevate asjaolude kohta. Kui asja sisuline lahendamine sõltub selliste asjaolude hindamisest, mille puhul on vaja eriteadmisi, määrab kohus eksperdi. Kohus peab sellisel juhul määrama eksperdi isegi siis, kui kohtunikul on eriteadmised, mis võimaldaksid tal kohtuasja eset eksperdina hinnata. Need teadmised ei saa asendada asjaolude objektiivset tuvastamist sellise isiku poolt, kes ei tööta asjaolude kohta otsust tegevas asutuses.

Kohtu põhiülesanne on sõnastada nõuetekohaselt eksperdile esitatavad küsimused. Kohus tohib eksperdile esitada ainult asjaolusid puudutavaid küsimusi ja peab vältima ekspertiisi esemele õigusliku hinnangu andmise seotud küsimusi.

Kohus võib lasta eksperdiarvamuse läbi vaadata teisel eksperdil või teadus- või muul asutusel. Teise arvamuse ese on varasema arvamuse läbivaatamine. Seda nimetatakse mõnikord kontrollarvamuseks. Kohus uurib eksperdiarvamusi nagu kõiki muid tõendeid.

2.6 Kas mõni tõendamisviis on teistest suurema tõendusjõuga?

Kohus hindab iga tõendi usaldusväärsust ja õigsust. Seadusega ei seata kohtule piiranguid, kuidas ta peaks konkreetset tõendit hindama – tõendite hindamisel kohaldatakse seega kaalutusõiguse põhimõtet. Kaalutlused, millest kohus hindamisel lähtub, ei ole sellegipoolest meelevaldsed, vaid kohus peab arvesse võtma kõiki kohtuasja käigus ilmnenud asjaolusid. Kohus peab neid asjaolusid austama ja õigesti kindlaks tegema, kuidas need on üksteisega seotud. Samal ajal ei pea kohus lähtuma konkreetsete tõendite olulisuse ja tõendusjõu järjekorrast.

2.7 Kas teatavate asjaolude tõendamiseks on kohustuslikud kindlad tõendamisviisid?

Asjades, kus menetlust võib alustada hagiavalduseta, aga ka abiellumisloa andmise, põlvnemise tuvastamise või vaidlustamise, lapsendatavuse ja lapsendamise menetluses ning äriregistri asjades peab kohus koguma asjaolude tuvastamiseks vajalikke täiendavaid tõendeid isegi juhul, kui pooled ei ole selliste tõendite kogumist taotlenud.

2.8 Kas seadus kohustab tunnistajaid ütlusi andma?

Kohtukutse saanud füüsiline isik on kohustatud ilmuma kohtusse ja andma tunnistajana ütlusi (hagiga tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 196 lõige 2). Ta peab rääkima tõtt ega tohi midagi varjata. Kohus peab tunnistajat teavitama valeütluste andmise kriminaalõiguslikest tagajärgedest ja tema õigusest ütlusi mitte anda.

2.9 Millistel juhtudel võivad nad keelduda ütluste andmisest?

Tunnistajad võivad keelduda ütluste andmisest ainult juhul, kui need võivad tunnistajaid või nende lähedasi süüdistada. Kohus otsustab, kas ütluste andmisest keeldumine on õiguspärane. Tunnistajad võivad keelduda ütluste andmisest ka juhul, kui need rikuksid pihisaladust või neile kui hingehoidjatele konfidentsiaalsusega suuliselt või kirjalikult usaldatud teabe konfidentsiaalsust.

2.10 Kas isikut, kes keeldub tunnistamast, võib karistada või sundida ütlusi andma?

Kohus otsustab, kas ütluste andmisest keeldumine on õiguspärane. Kohtu otsust ei saa edasi kaevata. Kui tunnistaja keeldub kohtu otsusest hoolimata ütlusi andmast, võib kohus määrata talle menetlustrahvi.

2.11 Kas on isikuid, keda ei saa tunnistajana üle kuulata?

Kohtud peavad tsiviilkohtumenetluse pooleks oleva organisatsiooni seadusliku esindaja alati ära kuulama selle kohtuasja poole, mitte tunnistajana (hagiga tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 185).

2.12 Milline on kohtuniku ja poolte roll tunnistaja ülekuulamisel? Millistel tingimustel võib tunnistaja üle kuulata videokonverentsi vahendusel või muude tehniliste vahendite abil?

Enne tunnistaja ülekuulamist peab kohus kindlaks tegema tema isiku ja suhted pooltega. Lisaks sellele tuleb tunnistajaid teavitada tunnistuse tähendusest, nende õigustest ja kohustustest, valeütluste karistusõiguslikest tagajärgedest ja õigusest saada tunnistajatasu.

Kohus palub tunnistajatel sidusalt kirjeldada kõike, mida nad ülekuulamise eseme kohta teavad. Seejärel esitab kohus tunnistajatele küsimusi, mis on vajalikud nende ütluste täiendamiseks ja selgitamiseks.

Tunnistajatele ei tohi esitada kallutatud või suunavaid küsimusi. Kui pooltele või ekspertidele esitatakse selliseid küsimusi või asjale õigusliku hinnangu andmisega seotud küsimusi, loeb kohtu eesistuja küsimust vastuvõetamatuks. Eesistuja teeb küsimuste vastuvõetamatuse kohta otsuse määrusega, mida ei toimetata kätte ja mida ei saa edasi kaevata. Määrus kantakse ainult kohtuasja protokollis.

Poolte nõusolekul võib kohus korraldada suulise ülekuulamise videokonverentsi või muude kommunikatsioonitehnoloogia vahendite abil.

3 Tõendite hindamine

3.1 Kas asjaolu, et pool on saanud tõendid ebaseaduslikul teel, seab kohtule otsuse tegemisel piiranguid?

Seadusega ei seata kohtule konkreetse tõendi hindamisel piiranguid – seega kohaldatakse tõendite hindamisel kaalutusõiguse põhimõtet, mis on sätestatud hagiga tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 191.

3.2 Kas minu kui poolte antud seletusi võetakse tõendina arvesse?

Kohus hindab poolte ja nende õigusnõustajate ning teiste menetlusosaliste tegusid rangelt nende sisu, mitte nimetuse järgi. Poolte tegusid reguleerib mitteametlikkuse põhimõte. Pooltel on menetlustoimingute tegemisel sisuliselt kaalutusõigus: nende ütlustel on samad õiguslikud tagajärjed olenemata sellest, kas ütlused antakse kirjalikult või protokollitavate suuliste seletustena, kuid need tuleb anda sõnaselgelt või viisil, mis välistab kahtluse nende tegeliku mõtte suhtes.

Viimati uuendatud: 16/02/2021

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.